

Samen voor een sterk provinciaal ruimtelijk beleid

De samenleving staat voor heel wat uitdagingen. De samenstelling van de bevolking wijzigt. De mensen vullen hun vrije tijd steeds anders in. Het klimaat verandert. De technologische ontwikkelingen volgen elkaar in snel tempo op. Waar je ook woont of werkt, de maatschappelijke uitdagingen zijn gelijklopend. Maar de ruimtelijke antwoorden zijn voor elk gebied anders en moeten op maat worden geformuleerd.

De vijf Vlaamse provinciebesturen dragen bij aan die gebiedsgerichte oplossingen én stemmen hun aanpak onderling af. De gemeenschappelijke ambitie is een duurzaam en kwaliteitsvol ruimtelijk beleid voeren met een bovenlokale aanpak gericht op samenwerking om de uitdagingen op maat aan te pakken. Hiermee bepalen we waar we inhoudelijk voor staan en welke rol we opnemen in het toekomstig ruimtelijk beleid. We werken dit verder uit in onze provinciale beleidsplannen Ruimte. Elk provinciebestuur is uniek en heeft haar specifiek karakter. Elke provincie maakt daarom haar eigen beleidsplan Ruimte, volgt een eigen traject en legt haar eigen inhoudelijke accenten. Dit zorgt voor vijf verschillende, flexibel ingevulde, maar sterke beleidsplannen, afgestemd op de ruimtelijke situatie, kwaliteiten en identiteit van iedere provincie.

Een duurzaam en kwaliteitsvol ruimtelijk beleid uitwerken en uitdragen

De uitvoering van het provinciaal ruimtelijk beleid moet een transitie naar een duurzame ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maken. Duurzaam omgaan met de beschikbare ruimte is immers noodzakelijk zodat ook de toekomstige generaties hun ruimtelijke behoeften nog kunnen vervullen. Via het ruimtelijk beleid werken we mee aan het welzijn en de welvaart van onze inwoners en bedrijven én aan een hoge omgevingskwaliteit, nu en in de toekomst. Die gemeenschappelijke ambitie vertaalt zich per provincie in een aantal krachtlijnen voor het ruimtelijk beleid, die de basis en het toetsingskader vormen bij alle ruimtelijke afwegingen die de provinciebesturen maken. Hierbij hanteert elke provincie wel enkele gemeenschappelijke uitgangspunten:

- we streven naar een efficiënt ruimtegebruik
- we maken een koppeling tussen ruimtelijke ontwikkelingen en duurzame mobiliteit
- we houden rekening met de kwetsbaarheden van ons fysisch systeem,...

Elk provinciebestuur pakt deze gemeenschappelijke ambitie verder aan in de uitvoering van haar beleidsplan Ruimte. Hiermee dragen de provinciebesturen bovendien bij aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals of SDG's).

Verder uitbouwen van een bovenlokale aanpak gericht op samenwerking

Het vernieuwd provinciaal ruimtelijk beleid plaatst een bovenlokale aanpak centraal. We moeten over de grenzen van gemeenten, beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen beoordelen welke functies ruimtelijk het best passen op welke plaats. Een flexibele aanpak is nodig. Elk project of elke uitdaging heeft immers andere partnerschappen, rolverdelingen en doelstellingen. Samenwerken wordt steeds belangrijker. De provincies zijn een open, toegankelijk en bereikbaar openbaar bestuur op bovenlokaal schaalniveau. Bovendien zijn ze een transparante en democratisch verkozen organisatie. Die legitimiteit is een goed uitgangspunt om de uitdagingen aan te pakken en hiervoor samenwerkingsverbanden en partnerschappen op maat op te starten. De provincies verbinden en geven richting aan mensen, actoren, structuren en streken. De provincie biedt bovendien een platform en is een katalysator voor geïntegreerde, niet-hiërarchische samenwerking en brede participatie.

Over bestuursgrenzen heen

Ruimtelijke ontwikkelingen overstijgen vaak administratieve en bestuurlijke grenzen. Een gedeelde visie vanuit bovenlokaal perspectief is dus nuttig en noodzakelijk om ruimtelijke keuzes te maken en afstemming te zoeken tussen bovenlokale en lokale gebiedsontwikkelingen.

De provinciebesturen pakken hierin zelf strategische gebieden en projecten aan die gemeenten en deelregio's ten goede komen. Ook is de afstand tussen het Vlaamse en het gemeentelijke schaalniveau vaak (te) groot. Sommige opportuniteiten vallen zo door de mazen van het net en worden noch door het Vlaamse, noch door het lokale niveau opgepikt. Dit leidt tot gemiste kansen of een onvoldoende bovenlokale samenhang in de ruimtelijke ontwikkeling. Het provinciale niveau kan die bovenlokale samenhang daarentegen wel realiseren. Een provinciale visie faciliteert immers samenwerkingsplatformen over beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen en geeft ze een relevant inhoudelijk kader. Hierbij respecteren de provincies de Vlaamse krijtlijnen én de gemeentelijke autonomie. In de grensgebieden stemmen ze de provinciale visies op elkaar af.

Over beleidsdomeinen heen

Door de grondgebonden aard van de provinciale taken, komen alle provinciale beleidsdomeinen samen in de ruimte. De provincies beschikken over multidisciplinaire en deskundige teams van medewerkers die hun eigen beleidsdomein kunnen en durven overstijgen. Samenwerking over beleidsdomeinen heen is zowel een kans als een noodzaak. Het is belangrijk om raakvlakken en gemeenschappelijke doelstellingen te detecteren. Zo creëren we oplossingen, een win-win situatie voor de ruimte én de verschillende partners.

Gebiedsgericht

De provinciebesturen maken dit concreet in een aanpak op maat van een gebied. Zo'n gebiedsgerichte werking heeft in de voorbije jaren haar nut en succes bewezen voor de realisatie van een bovenlokale, gedragen visie (zie ook hoofdstuk X over gebiedsgerichte werking). De provinciebesturen bezitten een kapitaal aan ervaring en expertise op dat vlak. Ze zoeken daarbij altijd naar geïntegreerde oplossingen voor de noden van een bepaald gebied en stemmen de aanpak en de instrumenten af op de doelstellingen. De provinciebesturen zorgen ook voor impulsen om de lokale en bovenlokale kansen van een gebied optimaal te benutten. Zo dragen ze bij aan de identiteit en authenticiteit van elke streek en aan een aangename leefomgeving voor iedereen.

Realisatiegericht

Het is noodzakelijk om deze bovenlokale visie tastbaar te maken. Daarom werken de provinciebesturen realisatiegericht. De plannen die we vandaag maken, moeten snel tot zichtbare veranderingen leiden op het terrein. De provincies reiken daarom de hand aan partners om visie en ambitie daadwerkelijk om te zetten in actie. Hiervoor zetten ze de juiste instrumenten in en werken ze samen met andere besturen, uitvoerende overheidsdiensten, burgers en relevante organisaties.

.... waarbij we telkens een andere rol opnemen

Omdat elk project anders is, zal ook de rol die het provinciebestuur opneemt telkens verschillen. Dit kan gaan om:

- Een coördinerende rol die de partners en hun verschillende visies samenbrengt;
- Een meer ondersteunende rol die onderbouwend ruimtelijk onderzoek aanreikt;
- Een sensibiliserende rol om partners te engageren om mee na te denken over een visie;
- Een trekkersrol om uitvoering te geven aan een gedragen ruimtelijke beleidsvisie.

Naast het werken aan de eigen provinciale projecten, blijft het ondersteunen van gemeenten en andere actoren een belangrijke pijler voor de provinciebesturen. Dit doen zij via de advisering van gemeentelijke dossiers. Dit levert een (inhoudelijke, juridische en vormelijke) kwaliteitsverbetering van dossiers op. Verder zorgen de provinciebesturen voor ruimtelijk onderzoek, kennisuitwisseling (onder andere via het ontsluiten van de resultaten van studies en onderzoeken via de websites), sensibilisering,....